

ANN. XX. - FASC. XII

MENSE DECEMBRI MCMXXXIII

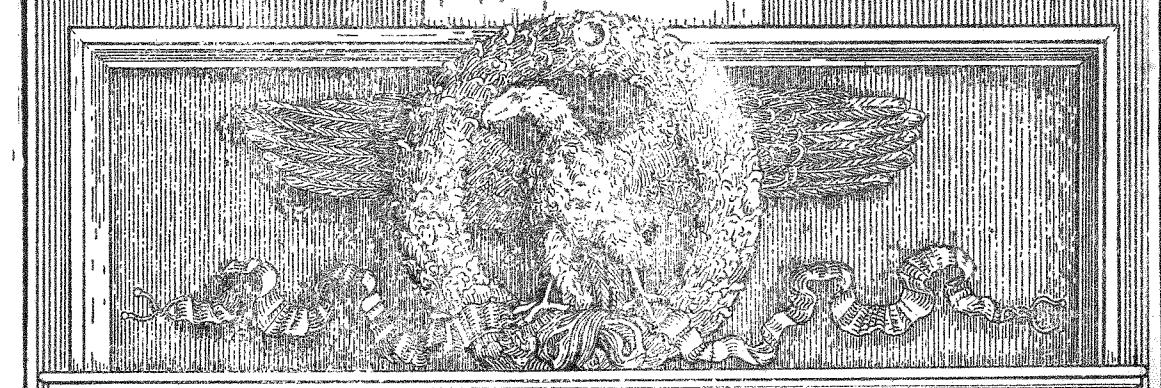
ALMA ROMA

QVIDQVID NON
POSSIDET ARMIS
RELLIGIONE
TENET

Per.
Lat
011

C. DEL VECCHIO.

SINGULIS MENSIBUS EDITUR TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS.

Nuperrime prodiit

JOSEPHI FORNARI opus, cui titulus:

COMMUNIA VITAE

Phrases et formulae ad latina colloquia instituenda.

Editio altera locupletior.

Venit libell. italic. 8; quibus addenda erunt libell. 0,50 in Italia; libell. 1 apud exteris nationes, pro transmissionis expensis.

Praeterea

Apud Commentarii Administratorem venumdantur eiusdem auctoris Mileiae fabulae latine scriptae scenisque accommodatae apud ephebea facile agendis:

Fridianus-Francisculi prandium.

Singulae pretio italic. libell. 2.

Supersunt quoque nonnulla exemplaria operis, cui titulus:

PARVUM ANTIBARBARUM

Ven. lib. 8.

(*Ils vero qui extra Urbem hos libros mitti iubeant, addendum erit publici cursus pretium, iuxta normam libell. 0,60 pro singulis exemplaribus.*)

Pro lectoribus novisque sociis, qui **integram ALMAE ROMÆ collectionem** habere cupiant ab anno MCMXIV ad expletum annum MCMXXXII, paucorum exemplarium quae supersunt pretium constituimus libellarum 450 pro Italia; pretium duplicatum, libell. italic. scilicet 900, pro exteris gentibus.

Hae vero collectiones, adiecta in litteris pecunia per nummariam syngrapham (vulgo *chèque*) in Urbe exigendam, recto tramite requirendae sunt ab **ALMAE ROMÆ** administratore (*Roma, 12, Via del Governo Vecchio, 96*): quod enim pretium positum est, non sinit ut foenus aliquod bibliopolis, vel mediatoribus quibusvis rependi possit.

Ann. XX

Romae, Mense Decembri MCMXXXIII

Fasc. XII

ALMA ROMA

LATINITATIS PRAECONIUM SINGULIS MENSIBUS EDITUM

Premium subnotationis an. MCMXXXIII est pro Italia libell. 15; pro Civitatibus Foederatis Americae septentrionalis et Canada doll. 3; pro ceteris nationibus summa Italicas lib. 30 exaequans; *ante solendum rectoque tramite mittendum* ad Iosephum Fornari doctorem, *Roman, 12, Via del Governo Vecchio, 96*.

Sociis et Lectoribus Commentarii nostri humanissimis Natalicia quae imminent festa et novum annum bona, fausta, felicia ominamus ex animo. Quae nobis in annum MCMXXXIV, qui vitae nostrae erit primus supra vigesimum, proposuerimus, in proximo numero explanabimus; id unum hodie satis sit confirmare, nos constanti alacrique animi ardore in incepto nostro perstituros, optima causa et sociorum lectorumque immutato favore confisi; a quibus novos socios, qui agmina nostra aucturi sint, fiderent exspectamus. Quid si eorum unusquisque vel unum nobis comparet?...

Premium annuae subnotationis immutatum manebit; nempe libell. 15 pro Italia; pro Civitatibus Americae Septentrionalis doll. 3; pro ceteris nationibus summa Italicas libellas 30 exaequans. Quae quidem summa libell. 30 Italis illis sociis pariter attributa est, qui subnotationem, quam iamdiu adiutricem appellavimus, pro sua humanitate sibi sint assumpturi. Quod si huiusmodi subnotationi accedere et exteri cives malint - (et o quantum nobis gratum acceptumque fuerit!) - duplicatum mittant suae cuiusque subnotationis pretium.

Omnis denique, qui nondum de transacto tempore rationes suas cum Administratore nostro composuerint, vehementer rogamus, ne remoren tur hanc moram interrumpere, si commentario nostro privari nolunt.

ALMA ROMA.

DE HODIERNAE VITAE RATIONE RENOVANDA
MEDITATIONES¹

III.

Antenna et Ego.

Mira igitur antenna, mira tota haec machina radiophonica, sed multo magis mirum ingenium inventoris atque ingenium artificis, immo multo magis *Ego*, qui ingeniosam machinam rego atque moderor pro lubitu. Age modo, antenna excipit sonitus per aëra vibrantes ac stri-dule refert, nihil tamen intelligit; ego autem percipio atque intelligo quae refert antenna aliaque paene infinita, quae mecum ceteri homines communicant, quaeve ipse extra me, intra memet perscrutor.

Antenna recipit ac refert uti recipit; ego autem quaece receperim non modo intellego, sed eadem labore meo mea facio, mihi apto, intellegibilia reddo, nec eadem refero ignarus uti recepi, sed alia prorsus ratione, et nihilominus ut qui me audiant idem intellegant quaece ipse audiverim atque retulerim: id vere mirum quod audiverim concentus et referam voces, audiverim vibrationes aëris, proferam tamen atque reddam iudicia, *ideas*, sensa intima eorum qui procul absunt: idque maxime mirum quod omnes tam certi sunt de fidelitate antennae in his referendis rebus, tamque certi de hominum fidelitate, ut nihil prorsus dubitet, avideque e diurnalibus haec omnia hauriant.

Praeterea antenna non potest non referre, necessario refert, ineluctabiliter; ego autem nulla necessitate ad referendum trahor; nam non omnia quae me percelunt illico refero, sed complura animo premo, nonnulla, si qua referenda aestimo, libere promo, neque uti mea, neque illico,

sed etiam longo post temporis intervallo; antenna caret intellectu, caret voluntate, ego gaudeo intellectu, gaudeo libera voluntate; multo nobilior ego.

Porro, radiophonica antenna stat immota, excipit, patitur; nihil sentit, nihil querit, nihil cupit, nihil avet; caelum stellasque non aspicit, terram hominesque non despicit, non amat, non odit, non querit, non fugit; ego autem moveor, immo memet ipse moveo, et moveo indicem huius diafragmatis; excipio ecquidem et patior adventantes sonitus; tamen et ipse excipiens gaudeo aut doleo, timeo aut confirmor, audeo, spero, despero, rideo, deprecor, exoro, fugio aut quaero, cupiens, avens quod mihi magis accommodatum existimo, omniaque ita dispono ut id assequar quo contendam: praeterita memoror, praesentia video, futura pro viribus prævidere conor, omnia simul complector et conservo; oh ecquidem infinite nobilior ego!

Etiam: antenna quum multa patitur, nihil sentit, nihil intelligit, nihil vult, nunquam dicit: *ego* excipio, nec: *ego* refero, sed homines, inquit, illi longinqui transmittunt, homo hic propinquus excipit; id *Ego* proprium est hominis unius, hic unus dicere potest *Ego*, dicit *Ego*, huic uni convenit dignitas haec prope divina, quae appellatur *persona* et est veluti *synthesis*¹ omnium quae de uno homine possint prædicari. Nec sane miror quod sapientes, tum veri cum etiam falsi nominis, mor-dicus disputent quid tandem sit illud *Ego*; mihi id sufficit concedatur homini convenire, eique uni, non autem antennae, non rebus ullis ratione parentibus; haec esse media, henc utensilia, hominem autem dominum, ut hic dicere possit de antenna et de machina: *mea est*, non autem e contra.

¹ Nulla est in sermone classico latino vox quae id exprimat plene quod haec vox graeca; itaque merito usurpatur a nostris et iure meritoque eam retinebimus.

¹ Cfr. fasc. sup.

Denique id est mihi uni proprium ut non modo sentire possim et percelli a sensibilibus,¹ quae vocant, sed etiam sentire me sentire; nec intellegere modo, sed intellegere me intellegere;² id appellant *adpercipere*, unde ducunt *adperceptionem*; et querunt num duo sint actus sensitivi aut duo actus intellectivi distincti; illud communius, at id mihi verius; non enim video curnam duo actus fingi debeant ubi sufficit unus; cognitio enim tum sensitiva cum intellectiva est actus immanens atque immediatus; quamobrem natura sua est praesens subiecto cognoscendi.

Id etiam querunt, utrum cognitio sit subiectiva an obiectiva: subiectivum vocant quod fiat a subiecto cognoscente et perficiatur in subiecto cognoscēt; obiectivum quod fiat et perficiatur extrinsecus. Nobis utraque cognitio est subiectiva quidem, quia perficitur a subiecto et in subiecto, sed est simul obiectiva quia excitatur ab obiecto, eique respondet eidemque referenda ac commensuranda est quum videndum sit num sit vera: quamobrem reor oberrare utrosque, tum *idealistas*, qui non agnoscant obiectum, tum *positivistas*, qui non agnoscent *ideam* ac subiectum; utrosque errare non attendentes hominem non esse absolutum sed relativum, non simplicem sed compositum, esse denique synthesisim.

Fundamentum autem nostrae certitudinis aliud demum non habemus nisi conscientiam nostram, qua sentimus nos esse ad veritatem natos ut aves ad volandum, pisces ad natandum; ad eam non creandam sed detegendam tum etiam quum nobis minime grata sit; ideo nos pollere intellectu, quo vera cognoscere

possimus aut melius *agnoscere* uti sunt; id dubitare esset, vias omnes praecidere et investigationi et disputationi cuilibet. Itaque dum hanc machinam dirigo ad capessendas aëreas undas magneticas, pro certo habeo

a) me queritare, non creare veritatem,

b) posse tamen eam certo cognoscere,

c) posse decernere et dijudicare num erraverim,

d) denique, si quando erraverim, posse errorem detegere et plerumque corrigere.

Haec si praeteriero, cognitionem quamlibet, scientiam, ordinem quemcumque eo ipso subvertero: stet igitur cognitio synthetica, obiectiva simul et subiectiva, stet intellectus ac res; stenus *Antenna et Ego*.

SYLVIA ROMANI.

MARIA BERNARDA SOUBIROUS

Die VIII huius mensis Decembris a Summo Pontifice Pio XI Sanctorum honores decreti sunt Maria Bernardae Soubirous, virginis illi suavissimae, quam Deus delegit ut e specu ad *Massabiel*, prope saltum Pyrenaeum, Deiparae Immaculatae Virginis portenta universo orbi revealaret.

Cuius vitae summam in nostras paginas melius referre nequimus, quam ex *peroratione* eam desumentes, habita *coram Sanctissimo* a clarissimo viro Augusto MILANI, Advocatorum S. Consistorii Decano, qui nobis edendam, pro sua humilitate, ultro obtulit:

Bernarda Soubirous, blandulo nomine *Bernadette* gallice vocitata, ortum duxit La-purdi nonis Ianuarii anno MDCCXLIV ex

parentibus Francisco Soubirous et Aloisia Casterot, pauperrimis quidem, sed religionis studio ac morum honestate praestantibus, qui lustralibus aquis puellam quantocius regenerari curarunt.

Iam inde ab infantia Bernardula nostra adversis fuit obnoxia; nam sextum aetatis mensem nondum attingentem, mater partu proxima infantem tradere cogiturnutri, cui nomen Maria Arvant in pago *Bartres*. Vix trimula ad Suos reversa ob, magnam parentum qua tunc premebantur egestatem, curis et necessariis alimentis destituta, asthmatico morbo correpta, infirma valetudine laborare coepit. Interim vero aliquandiu etiam famulari adigitur prius penes amitam Bernardam, deinde penes nutricem, quae loco infantium, pro quorum custodia illam arcessiverat, agnorum gregem custodiendum illi commisit.

Atque ita ad annum decimum quartum pervenit prorsus sine ulla litterarum cognitione et fere christianaे religionis ignara. Verum tamen sive domi, sive penes nutricem, omnia sua aetatis munera virtutesque perfectissime exercuit. Indoles quidem erat ei prompta et vivida, sed oboedientia adeo praefulsit, ut nunquam in eam peccaverit. Modestia autem, ingenuitate, morum suavitate, vitaque innocencia ita excelluit, ut omnibus admirationi fuerit. Praeterea, quamvis illius institutio neglecta fuit, nihil tamen ipsa omisit ut dominicam precationem, salutationem angelicam, symbolum ac mariale Rosarium probe addisceret, iisque recitandis, Rosario praescerit, magnopere intentam se exhibuit.

Iam vero mirum non est si Deipara, simplicitatem puellae demirata, ingeminantis apparitionibus et colloquiis illam recreavit.

Quae apparitiones sunt eiusmodi, ut nemini dubium esse possit quin Caelestis Regina omnibus significare quasi studuerit et gavisam se Ecclesiae praeconio, et

quasi ratam habens huius Sanctae Sedis sententiam et definitionem velle se Immaculatae Conceptionis titulo prae ceteris et coli et exorari.

Quomodo autem illae acciderint, est notum compertumque omnibus.

Primo apparitionis die, qui sicut a. d. iii idus feb., Bernardula nostra cum sorore sua Antoniola et vicina domus Abbadie ad sinistram Gavi fluminis ripam ligna arida colligendi gratia se conferens, dum per prata *Massabielle* proxima iter facit, extemplo strepere circa se et permisceri omnia, quasi ventorum vi subito coorta sentiens, quem, contra id quod sentiebat, quieta omnia atque immota cerneret, hue illuc volvens oculos ac forte aciem in specum intendens, matronam conspicit, humana specie longe nobiliorem, albo velamine frontem redimitam, utrinque circa humeros defluente, veste indutam nive candidiore, una cum caeruleo circa latera cingulo in simplicis nodi modum religato, bipartito ad pedes descendente. Obstupuit puella tanta perculta mentem imagine, et allucinationibus se credens obnoxiam, illioco ad signum crucis, firmissimum adversus fraudes omnes munimentum, configuit. Verum non ante id efficere potuit Bernardula quam pia mater ipsa se signo crucis signavit atque ad sacri Rosarii recitationem exemplo suo, coronam quae prius ex brachio demissa pendebat, manu advolvens, puellam excitavit. Quod in ceteris etiam apparitionibus praestitit. Altero autem apparitionis die puella, in cordis sui simplicitate, diabolicam fraudem timens, lustralem aquam in Virginem effudit: sed Beata Virgo, leniter arridens, benignorem illi vultum ostendit. Quum vero tertium apparuisset puellam per xv dies ad specum invitavit. Exinde eam saepius est allocuta ac pro peccatoribus orare, terram deosculari, poenitentiamque agere est horrita. Deinde imperavit ut sacerdotibus ediceret, aedificandum ibi esse Sacellum

solemnisque supplicationis more illuc accendum.

Mandavit insuper ut e fonte, qui sub terra latebat, sed mox erat erupturus, aquam biberet, eaque se abstergeret. Denique festo die Mariae ab Angelo salutatae sciscitanti enixe puellae illius nomen, quae se adspectu atque adloquio toties dignata fuerat, tum beatissima Virgo, palmis iunctis pectori admotis sublatisque in caelum oculis ac paululum erga puellam acclinis, quasi se humilans coram Eo qui potens est et tam magna in ea fecerat: «Ego sum, — inquit — Immaculata Conceptio».

Apparitionum vero causa et ob frequenter populum ad specum confluentem plura incommoda ac molestias perferre coacta est, tum a civili magistratu ratione publicae securitatis, tum ab ecclesiastico, qui ad veritatem eruendam circa apparitiones et locutiones beatae Mariae Virginis a puella relatas iterum atque iterum eam exquisierunt, impavide semper ac constanter in veritate visionum asserenda persistente puella.

Anno MDCCCLVIII in Lapurdense Nivernensium sororum hospitium, cura Parochi Peyramale recepta, deinde anno MDCCCLIV consilio et auctoritate episcopi Nivernensis inter sorores ipsas admissa, suscepto habitu magnoque cum fervore tyrocinio inito, in lethalem morbum incidit: ea de re professionem religiosam in extremis emisit, quam postea, sanitate recuperata et absoluto novitatus anno, rite absolvit perfecitque a. d. iii Kal. nov. anno MDCCCLXVII.

Ingenuitate, modestia, morum innocencia atque humilitate supra modum emicuit dum inter molestos morborum cruciatus solatium ac vires sumit ex intensissimo, quo flagrabat, amore erga passionem Domini, Ss̄mam Eucharistiam et Virginem Immaculatam.

In his, aliisque virtutibus heroicē exercitis, pervenit ad annum MDCCCLXXVIII,

quo anno a. d. x Kal. octobres perpetua vota nuncupavit.

Anno MDCCCLXXIX aprilī mense morbo, quo excruciatatur magis ac magis convalescente, xvi Kal. maias, Sacramentis munita, animam piissime Deo reddidit, annos nata quinque supra triginta.

Late post eius obitum prodigiorum famā succrescente, causa de caelitum honoribus Nunciae Virginis decernendis agitari coepit, eaque introducta, virtutibus ac miraculis rite probatis, beatificationis solemnia, in Vaticana Basilica, die xvi mens. iunii MCMXXV, locum habuerunt.

Non multo post quum aliae duae prodigiosae sanationes, intercedente Beata Bernarda a Deo patratae dicentur, resumptā causa et rite peractis ad effectum canonizationis de iure peragendis, Sanctitas Sua feria IV^a infra VIII^{am} Ascensionis decrevit: «constare de duobus miraculis Beata Maria Bernarda intercedente a Deo patratis, id est de instantanea perfectaque sanatione tum R. P. D. Alexii Lemaitre Archiepiscopi Carthaginensis e diurna gravi amoebiasi, tum sororis Mariae a Sancto Fidelio a tuberculari affectione dexteri genu et dorsalis spinae. Et postridie Kal. iulias vertentis anni, idem Sanctissimus Pontifex pronuntiavit: «Tuto procedi posse ad sollemnam Beatae Mariae Bernardae Soubirous canonizationem» ...

Sancti viri, quo altius apud Deum virtutum dignitate proficiunt, eo subtilius indignos se esse deprehendunt, quia dum proximi luci fiunt, quicquid se ipsis latebat, inveniunt.

S. GREGORIUS (*Moral.*).

Quemadmodum si quis margaritam in luto conculcat, eius amplius demonstrat pulchritudinem, sic virtus quocunque eam proieceris, declarat suam virtutem, in servitute, in carcere, in prosperitate.

CHRYSTOMUS.

Sapienti nihil alienum, nisi quod virtuti incongruum: quocunque accesserit, sua omnia: totus ei mundus possessio est, quoniam toto eo quasi suo utitur.

S. AMBROSIUS.

DE LATINI SERMONIS ELEGANTIA¹

De quibusdam adverbii eleganter usurpandis.

A) - *Regulae magis peculiares.*

§ I. - *Adverbia affirmationis et negationis.*

I. - « *Quidem* »² eleganter iungitur praesertim

1º) nominibus propriis, in principio sententiae; v. g.: *Theophrastus quidem Tauriscum quemdam dixit* (Cic., *de Orat.*, 3, 59).

Aristoteles quidem ait (Cic., *Tusc.*, I, 33, 80).

Cyrus quidem apud Xenophontem (Cic.).

Appium quidem veterem illum (Cic., *Tusc.*, 5, 38).

2º) pronominibus,³ sed in fine ma-

¹ Cfr. fasc. sup.

² Quoad genuinum sensum, adverbium *quidem* a) proprie significat *affirmationem* (gallice: *certes, assurément, à coup sûr*);

b) eo quod *affirmationem* significat, denotat etiam *concessionem* (gallice: *à la vérité, il est vrai, sans doute*).

c) indicare potest *oppositionem* (gallice: *du moins, au moins, toutefois, cependant*);

d) *sententiam corroborat*; v. g.: Rogo te, et *quidem* vehementer - Hinc saepe exprimit *gradatorem* (gallice: *même, et même, et encore, précisément*);

e) saepe etiam usurpatur *ad explicandum*; v. g.: In praelio decidit, quum *quidem* pugnaret. — Aut *ad definitum seu determinandum* (gallice: *par exemple, à savoir, en effet*);

f) potest etiam esse *vox expletiva*, videlicet superflua, quia, quum sententiae parum sensus adiiciat, videtur colligare phrases potiusquam « *ideas* ». Hoc fit praesertim in periodo latina. Tunc est potius *transitionis particula*.

3 a) Latini particulam « *quidem* » potius pronomini personali postponunt, quam voci quea hac particula definitur; v. g.: Tibique persuade esse *te qui-dem mihi carissimum* (Cic., *De Off.*, III, 33, 121). — Oratorias exercitationes non *tu quidem*, ut spero, reliquisti (Cic., *De Fato*, 2, 3),

gis, aut in medio, quam in principio;⁴ v. g.:

Fortius tu quidem quam nonnulli (Cic., *Planc.*, 32).

Mihi quidem eae verae videntur opiniones (Cic., *Fin.*, II, 24, 77).

Nimis iracunde *hoc quidem*, et valde intemperanter (Cic., *Phil.*, 1, 5).

Quaedam de morte P. Clodii fuit quaestio, non satis prudenter *illa quidem* constituta (Cic., *Phil.*, II, 9).

II. - « *Non* » solita negandi particula est; « *ne* » consueta negatio est in certis quibusdam propositionibus, ut quum prohibemus, optamus (aut rectius non optamus);⁵ « *haud* » vocem negat;⁶ v. g.:

Non legimus.

Ne legamus.

b) quo magis perspicue concedat *quidem*, verbo subiiciunt pronomen personale, substantivo pronomen « *ille* »; v. g.: *Facis amice tu quidem*, sed... (Cic., *Ad Attic.*, VIII, 2, 2). — Ea vitia habent aliquid *excusationis*, non *illius quidem* iustae, sed quae probari posse videatur (Cic., *Tusc.*, I, 3, 6).

NB. - *Equidem*, quod ex *ego* et *quidem* conflatum dicunt, a Cicerone non nisi cum prima persona singularis usurpatur; ab aliis interdum cum ceteris personis pro. *quidem*; v. g.: Reliqua non *equidem contemno*, sed plus habent tamen spei quam timoris (Cic., *Ad Quint. fratrem*, II, 16, 4). - *Experiar equidem*, sed magna res est... (Cic., *Tusc.*, I, 5, 15). - *Credo equidem* etiam alios tot saeculis, sed..., (Cic., *Tusc.*, I, 16, 38). - Quare vanum *equidem* hoc consilium es (SALL., *Cat.*, 52). - *Equidem* (= ego quidem) credibile non est quantum scribam die, quin etiam noctibus (Cic., *Att.*, XIII, 26).

Quum ei sensus concessivus subiacet, solet a Cicero post verbum aliquam orationis partem ponere.

¹ Habet et alias usus, qui quum vix designari possint, lectione tamen deprehendi possunt. Sicut Latini utiuntur particula *quidem*, ita graeci particula *μεν*.

² Cicero tamen dixit: A legibus non recedamus (Cic., *De Leg.*, II, 17, 43).

NB. - Post *ne* non adhibent imperativum, nisi in legibus.

³ *Haud raro negat verbum, praeter « scio » et « ignoro »* - Additur adiectivis; v. g.: *Haud inficitus Canius* (Cic.), et adverbii, v. g.: *Haud aegre, haud quaquam.*

Haud bene legimus. - *Haud heres* est Cluentius (Cic., *Cluent.*, 60).

Haud magnus.

Nae tu haud paulo plus delectationis habuisti (Cic., *Fam.*, VII, 1).

III. - Duae negationes altera alteram elidunt et affirmationi aequivalent;⁴ v. g.;

Neque ego non possum (Cic., *Pro Rosc. Am.*, 32).

Neque meam mentem non domum saepe revocat (Cic., *Cat.*, IV, 2).

(*Ad proximum numerum*).

S. Leonardi in Helvetia.

I. Jss.

applicatio rationis ad aliquid factibile pertinet ad artem. Ita applicatio rationis in actibus ipsius rationis ad faciliter et ordinate procedendum in acquisitione veritatis *Ars Logica* dicitur. Unde disciplinae ad aliquod opus ordinatae vocantur etiam artes, dum quae ad nullum opus ordinatae sunt, dicuntur simpliciter disciplinae.

Sed proprie ars est applicatio rationis circa actiones, quae cadunt in materiam externam et sensibilem. Hinc discrimen notissimum inter *agere* et *facere*, inter *actionem* et *factionem*: nam operatio manens in ipso agente dicitur *agere* et *actio*, ut intelligere et velle; sed *facere* et *factio* est operatio transiens in exteriorem materiam ad aliquid ex ea formandum.¹

Ars igitur, stricte sumpta, optime definitur a S. Thoma: *Recta ratio factibilium*.²

Dicitur *ratio*, quia ars est virtus intellectualis, dexteritas ingenii, ordinatio mediorum ad finem quem vis...; ideoque belluae et omnia agentia naturalia inferiora artem proprie non possident.

Recta, quia ratio secundum exactam normam et ordinationem ad certum effectum (opus) obtainendum procedit per media opportuna; est etiam moraliter *recta*, quia ars per se tendit in bonum; unde id, quod de se ordinatur ad malum, non pertinet ad artem.

significat struo, paro. Probabilis ab *ἀρετή* virtus, fortitudo, ars dicta est per syncopam: quod etymon ISIDORO (Lib. I, Cap. I) magis probatur. AUGUSTINUS (*De Civ. Dei*, lib. 20): « Unde ab eo quod græce *ἀρετή* dicitur virtus, nomen artis Latinos traduxisse putaverunt ». *Ἀρετή* vero est ab *Ἄρης*, quod Martem notat, quia proprie virtus et fortitudo est bellica, unde *mores* dicti sunt. Voci *Ἄρης* videtur respondere vocabulum hebraicum - *arjé* - quod leonem denotat, et metaphorice dicitur de viris se leonum ad instar gerentibus, ut Lib. II Sam. C. X — Cfr. Vossii *Ety-mologicum*.

¹ S. THOMAS, *Ethic.*, lib. 6, lect. 3.

² S. *Theol.*, I-2, q. 57, a. 5 ad I.

AESTHETICA NOTAE

De arte.

Ars generatim sumpta, quidquid est de huius vocis etymo,² virtus est intellectiva, qua Agens facile et ordinate actiones suas liberas ad aliquod opus perficiendum disponit et exercet. Omnis igitur

¹ At « *neque...* *neque* » et « *ne...* *quidem* » negationem praecedentem confirmant ac roborant, nedium elidunt; v. g.: *Nemo unquam neque poëta neque orator fuit, qui quemquam meliore quam se arbitrarentur* (Cic., *Ad Attic.*, XIV, 20, 3). - *Nihil cuiusquam nec proficit nec valet oratio* (Cic., *Phil.*, I, 15, 35). - *Non enim praeterendum est, ne illud quidem* (Cic., *Verr.*, III, 60). - *Nihil, ne hostibus quidem, tentantibus* (Tir. LIV., XXI, 35 in fine). - *Me vero nihil istorum, ne iuvenem quidem, movit unquam, ne nunc senem* (Cic., *Ad Fam.*, IX, 26, 2).

NB. - Interdum auctores, praesertim poëtae, Graecos imitati, duplē negationem ad expressius negandum adhibent; v. g.: *Non me carminibus vincet nec Thracus Orpheus, nec Linus* (VERG., *Eclog.*, IV).

² Ut a *ἥβος*, mens; a *γένος* gens; sic ab *ἀρεσ* ars. *Ἄρεσ* ab *ἀρε* vel *ἀρπόζω*, quod idem sonat ac aptare, apte connectere: artis autem est cuncta apte et congrue reddere. Nomen ars potest aequae desumti ab *ἀρτέω* seu paro, struo. Consonat vox graeca *τέχνη* (ars) a verbo *τεκνω* cuius radix *τεχ*, quod verbum

Factibilium, quia artis opera materiam transmutabilem exigunt; atque externo ministerio, ut dictum est, elaborantur. *Factibia* igitur se habent ad artem tamquam materia propria. In hoc enim ratio peculiaris artis ponitur, quod ipsa sit non mera cognitio theoretica, sed habilitas et dexteritas operosa infundendi in materiam exteriorem formam seu mentis conceptum. Ars insuper, ut sit perfecta, requirit roboretam in artifice consuetudinem, seu *habitum*, unde ars definitur etiam a S. Thoma: *Quidam habitus factivus cum vera ratione.*¹

Ars, ratione principii seu originis, vulgo dividitur in *divinam, naturalem, humana*.

«Omnes res naturales productae sunt ab Arte divina: unde sunt quodammodo "artificiata ipsius Dei".² «Terram vides, est in arte terra; caelum vides, est in arte caelum; solem et lunam vides, sunt et ista in arte; sed foris corpora sunt».³ Ars autem divina sequitur esse divinum, seu excedit perfectione infinita quamlibet artem creaturarum.

Unde Artifex divinus *ex penitus non ente, de omnino nihil* producit materiam et formam, atque insuper excellentiori modo potest facere quidquid facit finitus artifex, educere nempe vel inducere in materiam novam formam et quidem nullo medio instrumento, sed per suum intelligere et suum velle.

Ars naturalis est administra artis divinae. «Natura nihil est aliud quam ratio cuiusdam artis, scilicet divinae, indita rebus».⁴

Quia vero natura non agit per *ideas exemplares* sibi proprias, neque per liber-

tatem, sed necessario in suis operationibus subditur Arti divinae, et impossibile est quod faciat contraria, proprie nomen artis nec ipsa meretur.

Homo principium activum, intelligens, liberum, agit circa id, quod a natura constitutum est, et materia praesupposita, novam formam creat per similitudinem divini Artificis. Igitur *recta ratio factibilium* proprie invenitur in arte humana, de qua unice loquemur.

* * *

Vulgata est humanarum artium partitio in *mechanicas et liberales*.

Mechanicae dicuntur artes quae maiorem physicarum virium usum exquirunt, et ordinantur ad bonum corporis; liberales vero, quae maiorem mentis quam corporis conatum exigunt et ordinantur ad bonum animae.

Mediae aetatis doctores cum Martiano Capella (*De nuptiis philologiae et Mercurii*) liberales artes ad Trivium (Grammaticam, Rhetoricen, Dialecticam) et Quadrivium (Arithmeticam, Musicam, Geometriam, Astronomiam) reduxere, quas una cum mechanicis artibus hoc mnemonicō disticho complexi sunt:

Lingua, tropus, ratio, numerus, tonus, angulus, [astra: Rus, nemus, arma, faber, vulnera, lana, rates.

Nunc autem artes liberales vulgo illae appellantur, quae alias *pulchrae et amoenae* dicuntur, quaeque directe ad pulchritudinem exprimendam ordinatae sunt.

Itaque pulchra ars definiri potest: *Recta ratio productiva pulchrorum operum*. Pulchrum igitur artefactum ab hominum ingenio atque arbitrio tamquam a causa efficienti procedit.

Quo plenior notitia artis pulchrae apparet, considerare oportet prima elementa, quibus ipsa ars constituitur. Suprema prin-

cipia dicuntur etiam causae, et sunt materia, forma, agens et finis.¹

Materia est principium indifferens ad quodlibet constituendum, et dicitur *prima* si in transmutatione recipit formas substantiales; dicitur *secunda*, si recipit formas accidentales. Materia propria humanae artis est materia secunda, quae, quamvis habeat determinatam formam substantialem, est indifferens (in potentia) ad formas accidentales, unde artefactum quodammodo *ex non ente* (ex non praexistenti tali subiecto) fit. Indifferentia materiae secundae non est ad omnes formas accidentales suscipiens, ideoque «non quodlibet ex quocumque, sed diversa fiunt ex diversis materiis». Etenim: «Unumquodque generabilium habet materiam determinatam, ex qua fit, quia formam oportet esse proportionatam materiae».²

«Excellentior dispositio materiae est principium generationis excellentioris formae».³

«Bona preparatio materiae ad formam est principium educendi formam illam in esse et conservandi eductam».⁴

Forma itaque est principium determinans subiectum per se indifferens ad hoc vel illud esse. Cum materia sit indifferens ad quodlibet compositum, a forma sibi unita determinatur, ut sit lignum vel aurum; ut lignum sit statua vel scaminum. Forma dicitur «substantialis» si cum materia prima constitut corpus naturale tamquam potissima et ultima differentia physica. Formae substantiales tot sunt, quot diversa corpora. E contra, forma accidentalis dicitur, si advenit subiecto iam completo in ratione substantiae.

Forma propria artis pulchrae, igitur,

est forma accidentalis. «Omnis enim formae artificiales sunt accidentales: ars enim non operatur nisi circa id, quod iam constitutum est in esse perfectum a natura».¹

Quum forma sit per quam res quaelibet habeat *tale esse*, sequitur ex forma potissimum desumendam esse rationem pulchritudinis in arte. Eximia forma in arte vulgo appellatur *Ideale*. Pariter quia nihil agit, nisi quatenus est in actu, et quia forma est primum, quo aliquid est in actu, sequitur formam in arte esse illud, quo primo generatur suavitas et delectatio in subiecto contemplante.

Denique quia partes uniri non possunt ad compositum efformandum, nisi proportionem inter se habeant, sequitur formam recipi debere in materiam aptam et proportionatam.

At «Materia non sequitur formam, nisi secundum quod movetur ab agente».² Agens, seu Causa efficiens pulchrorum operum non est materia nec forma, sed utique principium externum, seu virtus et dexteritas humanae mentis, quae proprie Ingenium, et vulgo *Genius* appellatur.

Artifex autem, seu vir ingenii, est principium activitate et libertate praeditum, ideoque non determinatur ad unum opus, sed diversa et diversis modis operari potest ac proinde «agens unus» vocatur.

Unde agentia naturalia non sunt artifices, quia libertate carent: sunt agentia secundaria, seu instrumentalia, relate ad sua opera pulchra, ac semper et ubique constanter sub divina motione operantur.

Insuper artifex gerit in mente visionem (*ideam*), exemplar, ad cuius similitudinem opera pulchra conficit: et ita Aedificator

¹ *Ethic.*, lib. 6, lect. 3.

² S. THOMAS, *S. Theol.*, p. I, q. 91, a. 3.

³ S. AUG., *In Ioan.*, tract. 1, n. 17.

⁴ S. THOMAS, *Physic.*, lib. 2, lect. 14.

¹ Huiusmodi inquisitio strictiori sensu *philosophica* dicenda est.

² S. THOMAS, *Metaph.*, lib. 12, lect. 2.

³ IDEM, *Polit.*, lib. 8, lect. 1.

⁴ IDEM, *Ibidem*.

per visionem domus, quam habet in mente, facit domum quae est in materia. Et ita effectus artificialis ex sibi simili fit: non quidem ex sibi simili in ratione naturae, sed in ratione visionis seu exemplaris.

Ratio est quia artifex, ut causa secunda, est causa «analogia» et non «univoca»; quapropter effectus eius est *secundum fieri* et non *secundum esse eius*.

* * *

Sed a quanam exteriori causa excitata est ingenii dexteritas ad artes procreandas atque excolendas?

Concors est doctorum hominum sententia artes pulchras ex naturae animadversione et imitatione exortas fuisse. Ut enim homo, ducente propriae conservationis instinctu, consuluit vitae necessitatibus per artes serviles, per agriculturam nempe, per pecuariam, venatoriam, vestiarium, etc..., ita ducente nobiliori instinctu, insciendo res naturales, quibus semper circumdatur, adnusus est supremum Artificem imitari, et exprimere in sensibili materia suas *ideas* et suos effectus, non propter indigentiam, sed propter iucunditatem. «Repraesentatio enim naturaliter homini delectabilis est». ¹ Sane hominem vel rudem ita a natura comparatum conspicimus, ut maxima afficiatur delectatione erga imagines, signa et vestigia rerum: unde propensio suas universales significandi *ideas* mirabili signorum, imaginumque singularium varietate.

Quapropter circumspiciens universum caelum astris distinctum et ornatum, terram et mare cum innumerabilibus viventium speciebus, plurimarum rerum mutationes generationesque, in seipso, veluti in microcosmo, ampliores et excellentiores mundi externi perfectiones reperiens, cuncta intelligens, notans et admirans,

¹ S. THOMAS, *S. Theol.*, p. 1, q. 1, a. 9, ad 1.

allectus voluit artem supremi Conditoris imitari et sua virtute *novum quid* gignere et creare.

Hinc pulchrarum artium prima initia. «Notatio naturae et animadversio peperit artem» ait Cicero. ² Et Seneca: «Omnis ars naturae imitatio est». ³

* * *

Agens vero non operatur nisi aliquo fine motus et ductus: finis igitur est causa humanum artificem ad opera pulchra movens.

Quinam igitur artis pulchrae est finis? Ars pulchra ex sua natura atque immediate ordinatur ad productionem operum pulchrorum: ideoque artifex semper intendit in materiam inducere pulchritudinis formam. Sed ipse poterit insuper sibi ex arbitrio suo alium finem mediatum propone, ad quem dirigat artificata, (puta honorem, pecuniam...). Hic finis, quia operi ex sola artificis intentione sociatur, *finis operantis* vocatur; dum finis ex natura rei dimanans *finis operis* dicitur.

Sed quia quidquid homo operatur ad suam perfectionem ordinatum est, sequitur finem adaequatum bonarum artium esse maiorem humani generis perfectionem physicam, intellectualem, moralem promovere, accessorie tamen et mediate. ⁴

Ars, alias verbis, est ad pulchrum opus; pulchrum opus ad delectationem, delectatio ad profectum hominis, praesertim moralem: recte igitur Aquinas: «Omnis scientiae et artes ordinantur ad unum, scilicet ad hominis perfectionem». ⁵ «Nos

¹ *Orat.*, Cap. LV, n. 183.

² *Epist.*, LXIV, 8.

³ Homo suae perfectioni physicae per artes mechanicas; suae perfectioni intellectuali per artem bene ratiocinandi, idest per Logicam; suae perfectioni morali per artem ethicam directe providet.

⁴ S. THOM., *Prooemium in Metaphys.*

sumus quodammodo finis omnium artificialium». ⁶

Ex dictis eruitur quid recte dijudicandum sit de *libertate et moralitate* artium. Artes nempe liberae vere sunt, sed non exinde impudicae et obscenae: artes non sunt ad morum integritatem directe ordinatae; sed a bonitate morum abscedere non possunt. Aliis verbis, ad bonum usum artis requiritur aliqua virtus moralis. ⁷ Igitur principium illud: *Ars propter artem* ita emendari debet: *Ars propter vitam*, vel: *Ars propter hominem*.

G. LEPORE.

IN HOC SIGNO...

Audax est mihi cor, quod flammae et fulgura et enses undique versa citant,

Immodice et venti contorta per aequora volvunt, arida perque iuga.

Est tamen omne tuum, quae cunctis una potiris, aurea Crux, aquilis,

Gestans et gemmis scriptum diadema Iesum nomine Romuleo.

Te sed pertimui, iuvenili aetate, labantem cur tenebris operi

Quando procella diem demersit forte nivalis vespere et unda tumens?

At iam sol reddit, supremo ducta triumpho, labara Regis ovans.

Ecce urbesque tuas Tu iam dominaris et altis arcibus Ipsa sedes.

Ecce freta Hellesponti ardent qua, Xerse necato, gloria prisca fuit,

Ac renovatae Urbi subdunt Capitolia rursus dicere: «Caesar adest».

Quid? Nonne resonant Antoni e turre retusa ultima fata Sion,

Quae trepidante tuba nebulisque fremente equitatu clangit adesse Deum?

Romae, Id. decembr. A. A. S. MCCCCXXXIII.

I. ANTONELLI COSTAGGINI.

¹ S. THOM., *Phys.*, lib. 2, lect. 4.

² IDEM, 1-2, q. 57, 3 ad 2.

SAPIENTUM PERVESTIGATIONES A RADIOPHONICA VATICANA STATIONE LATINE VULGATAE

NOTAE.

DE UNITATIBUS IN MENSURIS ELECTRICIS.

Quaestio de unitatibus adhibendis in mensuris electricis, ultimis his temporibus, intensius agitatur.

Omnibus enim patet necessitas pervenienti ad systhema unicum, vere practicum et rationale.

Quod enim in usu habemus, et ex centimetro-grammate-secondo derivatur, nec unicum est (duplum enim praebet unitatum seriem, electrostaticam scilicet et electromagneticam); nec practicum; sunt enim unitates ipsae vel perparvae vel praegrandes ita ut tertiam adhuc seriem inducere necesse sit, quae «unitatum practicarum» dicitur.

Constanter insuper includit multiplicatorem 4π etiam quando nulla adest cyclica ratio, dum e contra deficit in assignatione cuiusdam electricae unitatis, quae ex rerum natura inducenda videtur.

Plura a pluribus proposita fuerunt ut practicum quoddam systhema adstrueretur, quod iis proprietatibus gauderet quae in eo quod actu exstat desiderantur.

Inter ea tamen feliciter eminere videntur quae ab academico nostro Lyncae I. Giorgi iam triginta abhinc annis exposita sunt; eiusque systhema a multis iam in proxim inductum novimus.

Opportunum igitur putavimus illud breviter exponere, et quidem hoc tempore quando et in America Conventus peritorum chicagensis de eodem systhematice agere proposuit.

Praecipuas et potissimas unitates quas Giorgi inducit ad novum systhema instruendum ea sunt quae ut unitates typi-

cae Parisiis asservantur: «kilogramma» nempe pro mensura massae, et «metrum» pro mensura longitudinis. His additur «secundum» (momentum, pro mensura temporis, ut in sistheme centimetrogrammate-secundo).

His positis, facile erit deducere unitatem pro mensura vis, et erit ea ipsa quae nomine «joule» novimus, et unitatem pro mensura potentiae erit et ipsum «watt».

Ceterae machinales unitates quae hinc deducuntur eadem sunt quae iam in praxi exstant.

Sed ut unitates electricae definiri possint, necesse est ut praeter tres illas machinales, unitas quaedam electrica definitur et assumatur ut fundamentum.

Quarta haec unitas a Giorgi proposita est unitas pro mensura resistentiae electricae, quae assumenda est ut primitiva, hoc est non deducta a tribus illis prioribus, et proinde per modulum typicum definienda.

Quatuor istis unitatibus positis, unitates ceterae pro mensura currentis electricae, et pro campi electrici intensitate, et pro corpore vel condensatorum capacitatem, definitae exstant, et erunt eae ipsae quae ut «ampère», «volt», «farad» nobis notescunt.

Pro mensuris autem magneticis, pro quibus, ut alias diximus, definitiones adhuc in disceptationem veniunt inter peritos, quae a Giorgi proponuntur sunt unitas pro fluxu magnetico «volt secundum», et unitas pro vi magnetica «ampère-spyra», quae pariter deducuntur ex quatuor ut supra propositis.

Integrum itaque unitatum aedificium commode et rationabiliter construere fas est, nec est amplius recurrentum ad dimensionales formulas, quae nemo non novit quam complexae et fastidiosae saepe sint.

Haec autem huiusmodi aedificii proprietates ita illud commendant, ut iam a prima

explanacione ab Auctore facta defensores invenerit illustres, ut Sylvanus P. Thomson in Anglia, G. Campbell in Statibus Foederatis Americae, F. Emde in Germania.

Nec desunt libri et tractatus de rebus physicis et electrotheocnicis, qui systema hoc, quod nonnulli literis M S K Ω designant, unice inducant.

Illud ergo ignorare non licet, sed et eius usum magis ac magis in praxim induci optandum videtur.

I. GIANFRANCESCHI.

DE AËRIS TEMPERIE DEQUE MENTIS MOTIBUS

Inter aëris temperiem animique condiciones nexus quedam interesse omnes propria sua experientia compertum habuere. Aestuante enim paulatim torrida canicula, quis est qui nervos sibi ad quemvis laborem veluti praecisos questus non sit, mentisque aciem inertem, obtusam?

Rem medicae artis studiosi viri attenta consideratione expenderunt, quorum placet responsa nonnulla referre, mali causam aperientia et praebentia fortasse iuvamina et, quamvis levia ac lenientia, remedia.

Atqui hodierna nervorum infirmitate, qua plurimi laborant, affectos quosdam reperiri constat, qui novo hoc malo certis temporibus vehementius corripiantur. Gallicae disciplinarum Academiae, qui a secretis est, scripsit, ineunte caniculae diebus, literas innumeratas recipere solitum verbis adeo amentes, ut cistella harum fragmentis cito compleatur. Apud Germanos, Anglos, Americanos eadem occurunt, quae quum quotannis redeunte ad amussim solis statione ubique simul evenire videantur, tot amentium litterarum concordem veluti copiam sub torrido dio erumpentem

non sine communi causa conflari suadeant.

— Nec ad ea quidem opponere licet exiguae huiusmodi epistolae esse et plerumque non iteratas, ut mentis vitium dengari possit; facta enim et specie et numero contra loquuntur. Mercier, in Tigurino pago eximius medicus, abhinc annos nonnullos, uberi messe ex Helvetia exque America ea collegit, delineatisque tabulis aëris temperiem cum animorum motibus arcto vinculo nexas ostendit. Quae autem ille phoenomena enucleavit, per quindecim usque annorum spatium examinata atque adnotata feruntur atque ex nosocomiis oblata Burghölzli (Tiguri in regione), Wa Bau (in Bernensi), Koenigsfelden (in Argoviensi), Saint-Pirminsberg (in Saint-Gall), Cery (in Valdensi). Haec autem loca montibus et agris distinguuntur, ad orientem vel ad occasum prospiciunt, montana pariter sunt ac in planitiem deducta. His itaque in nosocomiis quinque per annos adnotatum est uno semper eodemque mense mentis aegrotos numero maximos exceptos esse, eorumque gravissimas stultias effebuisse.

Quando immo ceteri morbi, ut solet aestivo tempore fieri, exiguae plerumque victimas mactant, tunc animae contra amentes motus et stulti fervores maxime erumpunt. Atqui si locorum meteorologia, vel aëris condiciones examinentur, ipsius aëris udorem maxime ad haec efficienda conferre patebit. Quem quum altius suaे fistulae dimetiuntur, quumque caloris et tempestatum mensurae magis incertae videntur et quodammodo solutae vagare, amentium ingressus in hospitia constanter augentur.

Idem de miseris, qui sibi mortem comparant, praedicant, quos Mercier suppeditat Decembri et Ianuario mensibus per paucos esse, at Maio mense et Iunio plerosque semper dinumerari.

Sed et scelestia cruenta clade crimina iisdem legibus subiecta videntur, si Carolo

Linney credamus, qui pleraque tunc patrari animadvertisit quum aëris udor ordinariam condicionem exsuperat. Ianuarius, Februarius, Maius menses decem et octo pro unaquaque centuria ex totius anni criminibus sibi avocant (18 %), Aprilis contra, Maius, Iunius menses viginti duo (22 %), Iulius, Augustus, September menses triconta et unum (31 %), October, November, December menses viginti sex (26 %).

Qui inter nordica Americarum civitatum foedera publicae valetudini prospiciunt, eadem inquirentes, similia de mentium praecipue et nervorum morbis arguerunt et docuere. Tradidit enim, qui maxime in rem impedit, Becker doctor, huiusmodi aegrotorum, pariterque scelerorum hominum maximum numerum serventioribus Iulii et Augusti mensibus excrescere.

Quae quidem omnia multa ferme sunt ad disciplinam ditandam, verum ad conclusiones enucleandas pauca.

Existimare tamen licet aliquid saltem, haud levis forte ponderis, in huiusmodi observationibus latere, atque inter animi cerebrique motus aërisque temperiem, causae atque effectus ad instar, quoddam vinculum intercedere.

Dr. R. S.

ANNALES

Genevenses res.

Genevae, curatores ad varias quaestiones perpendendas delecti ut internationale foedus de deponendis armis constitui possit, colloquia sua resumpsere, quorum exitus nemo est quin felices fuerit autematurus, donec Germania in suo consilio a societate facessendi perseveret. Atque tamen vident

omnes necessitatem ad satis facientem conclusionem pervenienti, damnumque ex adverso universorum paci futurum. Hoc equidem sensu in Anglia loquuti sunt tum rei publicae administer primus Mac Donald, tum exteris negotiis praefectus Simon; dum in publico Gallorum coetu legibus ferendis hinc obstinatio confirmatur ne minimum quidem gradum recedendi circa subtilem Versaliensis foederis observantiam, ad sanctiones usque productam; inde Germania invitatur ad petitiones suas distincte designandas sive apud Geneva sem coetum, sive, recto tramite, per litteras et legatos. Ad hanc viam sequendam impulit etiam auctoritate sua Conventus praeses summus Henderson, minatus etiam a munere suo se abdicaturum; qui itaque cuiusque curatorum globi sessiones ad duos menses distulit, eousque nempe Nationum Societas iterum congetetur.

* * *

Civiles per Europam eventus.

In Germania interim, Hispania et Gallia, peculiari nota digni civiles eventus facti sunt.

Hitlerus ex indictis comitiis amplissimos triumphos reportavit, a quibus non pauci timuerunt ne nimis efferretur, praesertim quum ad probandum eius consilium a Societate nationum recedendi examus sim comitia ipsa indicta fuerint. Ille, ex adverso, iterum iterumque declaravit sua de pace proposita, de Germanica vita in ipsa renovanda, profecto pari ceterarum nationum cum dignitate.

In Hispania, contra, populi suffragia gubernio negata sunt, iisque viris translata, qui pignus remissoris animi, in Christianam Religionem praesertim, tute offerent. Inde socialistarum, eoque magis «communistarum» irae, quae acerrimae exarserunt, incendia, strages, ruinas perpetrantes.

In Gallia denique rursus ex oeconomis latis legibus, iisque a populi legis reactis, administratorum collegium a rei publicae administratione recedere coactum est. Novum fuit suffectum, praeside Chau temps, paucisque ex praecedentibus administris mutatis. Longiorumne vitam habebit? Sperandum est Galliam tandem aliquando percepturam et sibi sacrificia his diebus perferenda esse.

* * *

Commercii foedera.

Inter Civitates Foederatas Septentrionalis Americae et Russicam commercii foedus institutum est, Roosevelt praesidis inde, hinc Litwinoff, russici populi procuratoris, opera. Eventus eo maioris momenti exstitit, quod recognitum per ipsum et ab Americanis est «Sovietarum», quod nuncupant, gubernium.

Qui quidem Litwinoff ab America redux Romam venit et cum Mussolinio, Italicarum rerum duce, colloquia habuit.

Bellogradi pactum sanctum est inter Turcarum gentem et Iugoslavicam, dum de altero cum Albanorum pupulo argumentum agitatur.

* * *

Scelus nefandum.

Die viii mens. Novembbris in aedibus suis nefarie interemptus est Nadir Scia, Afganistani populi rex. Sceleris causa factionum civilibus religiosisque contentiobibus, nondum illuc remissis, tribuitur.

Vita functo Mohamed Zahir, eius filius, adolescens adhuc, successit.

POPICOLA.

*Nil melius lingua, lingua nil peius eadem;
Tristia cum dulci toxica melle gerit.*

SENECA.

VARIA

Laude digni qui aut Regni aut Reipublicae alicuius iusta fundamenta ponunt; vituperandi omnes qui Tyrannidem instituunt.¹

Inter viros excellentes illustresque summa laude digni sunt, qui Religionis cultum recte constituerunt. Secundum locum tenent quicunque Reipublicae aut regni alicuius fundamenta posuerunt. Tertium exercituum duces qui sua virtute vel suum ipsum, vel patriae imperium auxerunt. Quartum locum obtinent viri literati omnis generis, secundum studiorum diversitatem, singuli sua laude celebrandi. Denique ex infinita reliquorum hominum multitudine, quibuscumque artis quam exercent praestantia aut longus usus aliquam nominis celebritatem comparavit. Excellentibus hisce atque illustribus viris ex adverso respondent obscuri, aut etiam infames, inter quos summopere vituperandi sunt Religionis contemptores, et corruptores, deinde qui Regna atque Respublicas destruxerunt; denique qui virtuti, literarum studiis, ceteris ingenuis artibus, quae humano generi utiles honestaeque sunt, inimici fuerunt, in quorum numero sunt impii, seditionis, ignorantes, inertes, desides, otiosi et inutiles. Et quamvis ita natura comparatum sit, ut ex universo hominum genere, nullus sit sive stultus, sive sapiens, sive bonus, sive malus, qui ex iam propositis bonis excellentium atque obscurorum hominum differentiis, non laudet excellentes et obscuros vituperet, nihilominus tamen plerique, nescio qua falsa boni specie aut inanis gloria decepti, relicto excellentium viro-

¹ Ex N. MACHIAVELLI *De republica disputationibus* (lib. I, cap. X) latine vertit ERMENEGILDUS BINDI.

rum ordine, ad eos descendunt, qui virtus per digni sunt; quumque in instituenda Republica iis, magno cum honore ac gloria vel regnum, vel liberam aliquam Reipublicae formam instituere licet, Tyrannidem efformant; nec animadverunt interim quantam gloriam, honorem, tranquillitatem, atque quietem amittentes, in pericula, vituperia, infamiamque incurvant. Nec dubium est quin omnes homines, quicunque vel privatam vitam degunt, aut quos fortuna principes fecit, siquidem historiae rerum antiquarum cognitionem haberent, non malint privati quidam in sua Republica Scipiones esse, quam Cæsares, aut principes; Agesilai, Timoleontes ac Diones haberi potius, quam vel Nabides, vel Phalares aut Dionysii, quem cernere sit illos cum laude celebrari; hos vero summopere vituperari. Praeterea constat etiam Timoleontem, et ceteros illi similes, in sua quemque Rempublicam non minus potuisse, quam vel Phalaris vel Dionysius, sed interim tamen quiete et sine omni metu vitam traduxisse...

* * *

Piscatores.

Dum extrahunt nassam de aquis piscatores, gravissimum pondus esse illius sentiunt. Quare laetitia exsultare et felici eventu immodice gaudere, quod opera præclare posita videretur. Sed nassa subducta in terram, conspicantur ingens saum, quo illa depressa fuerat. Ergo mutatis animis, contristari atque moerere, neque minus doloris capere ob falsitatem opinionis et ludibrium fortunae, quam incommode suum. Tum unus inter eos senior obiurgare eos et dicere, non nimis indigne ferendum casum illum quod consanguineam habere gaudium videretur tristitiam. Itaque vix aliter potuisse fieri, quam ut illius tanto complexu etiam hanc assumerent.

Fabula monet non prius laetandum quam explorata fortuna, neque tamen tristiores exitus non etiam moderate ferendos esse.

Lupus et Canis.

Admirans Lupus nitorem corpulentum Canis: - « Quanta » - inquit - felicitas est vita tuae! » - « Mecum - respondit Canis - in urbem venias, licebitque et tibi eadem felicitate frui ». Dum una pergunt, animadvertisit Lupus in Canis collo attritos pilos. Tum: - « Iugum ne etiam tibi sustinendum est? - inquit - ; cervix enim id glabra indicare videtur ». - « Die - inquit Canis - alligor, quo noctu sim acrior et vigilanter; atque haec vestigia sunt collaris, quod circumdari solet cervici ». His auditis, Lupus: - « Vale, - inquit -, amice; iam nihil moror servilem felicitatem tuam ».

Ostendit fabula nihil esse libertate melius, neque praestantius.

Pro iudicibus mensarum elegantesibus.

ESCARUM ORDO:

Ius pulli gallinacei in scyphis ministratum.

Pileoli, fungis conditi, Ianuensium more.

*Exta varia cynaraeque scolymi fricta.
Pisa ad butyrum acta.*

Capo assus cum acetariis nasturtii officinalis.

Crustula mellita aliaque dulciaria naturalitia.

locosa.

Magister Tuccio:

— Quanam anni tempestate natura tibi pulcherrima videtur?

— Feriarum tempore.

**

Magister naturae historiam explicans, affirmit animantium instrumenta esse textus, sanguinem, viscera...

Tuccius: - Si tot instrumenta nobis insunt, ecquid iis non canimus?

**

Aenigmata.

I.

(Vulgo *Rebus monoverbum*)

A OM A!

II.

Sum verbum? Virgo suffusa rubore pudico
Audit me, sponsi fit subitoque memor.

Sum nomen? Caelum densa caligine velo
Perniciemque tibi, navita, saepe minor!

Aenigmata in superiore fasciculo proposita his respondent: 1). *Dolo-Dolor*; 2). *T-aurum*.

Libera a pittaciis responsa.

Cl. v. FRID. OBERN..., *Passau*. — A mense Ianuario MCMXXXI; pretium igitur subnotationis solvisti ad integrum hunc a. MCMXXXIII.

Cl. v. IOAN. OSWIE..., *Lodz*. — Post acceptas tuas litteras superioris mensis Iulii fasciculos singulos istuc ad novum domicilium, quod indicabas, regulariter misimus.

Cl. v. VINC. POLVD..., *Arretii*. — Evidem dilapsus tuus præter exspectationem nobis contigit! — Filiæ tuæ dulcissimæ gratulamus ex animo. — Quando nova carmina ad nos mittes?

Cl. v. PETR. CAS..., *Consentiae*. — Per nummariam chartulam nuper a te missam pretium subnotationis exaequisti usque ad expletum annum MCMXXXII. — Iacobelli opus post auctoris mortem inveniri desiit.

INDEX RERUM VOL. XX

(AN. XX — FASC. I-XII)

PAG.		PAG.
	Alloquia sociis et lectoribus. 1, 121, 178, 181	
	Annales. 16, 32, 48, 69, 88, 105, 123, 140, 159, 176, 193	
	Archæologica.	
	De fabribus industriis et de mercatoriis originibus Urbis (<i>I. Antonelli Costaggini</i>)	25
	De Crucis figura in veterum Christianorum sepulchrinis (<i>S. S.</i>)	41
	Veterum navigia (<i>A. C.</i>)	96
	De locis Deorum cultui mancipatis (<i>S. A.</i>)	112, 133, 147
	Templum Pantheon Romae (<i>Gallutius</i>)	123
	Aestheticae notæ.	
	De arte (<i>G. Lepore</i>)	187
	Carmina.	
	Novo anno ineunte (<i>A. Trazzi</i>)	4
	Pio Pp. XI annum XI Pontificatus explicant (<i>A. Trazzi</i>)	19
	Procul (<i>V. Polydori</i>)	45
	In Crucem Victricem carmen saeculare (<i>V. Genovesi</i>)	64
	Hirundini redeunti (<i>A. Trazzi</i>)	82
	Periculum (<i>J. Garavanti</i>)	97
	Ascensus in Alpes (<i>C. Mambretti</i>)	114
	Ruris facies vespere (<i>A. Trazzi</i>)	127
	Episistolium (<i>V. Polydori</i>)	154
	Christus in iugo Alpium superno (<i>I. Andreetta</i>)	169
	In hoc signo... (<i>I. Antonelli Costaggini</i>)	191
	Colloquia latina.	
	<i>I. L. Vives colloquia.</i> (Passim retractavit hodiernisque moribus aptavit <i>I. F.</i>):	
XIV.	- Iter et equus	13
XV.	- Agrestis popina	47
XVI.	- Triclinium	66
XVII.	- Convivium	84
XVIII.	- Narratio convivii - Ebrietas	101
XIX.	- Ludus chartarum seu foliorum	117
XX.	- Educatio	137
XXI.	- Praecepta educationis	155
	Epistolare sociorum commercium.	
	« Lenticula » an « Obiectivum »? — « Rotula dentata » an « Pinnula »? (<i>I. F., Ildephon-sus Gonzales</i>)	27
	« Tank », Testudo, Essendum (<i>I. Fornari</i>)	42
	De bellica machina « Tank » iterum (<i>A. Avellanari</i>)	65
	Litterae (<i>I. Tasset</i>)	140
	Fabulae.	
	Cerva et Vitis	34
	Canis, Gallus gallinaceus, et Vulpes	52
	Leo, Lupus et Vulpes	89
	Invitus	106
	Oltor et Canis	124
	Philosophica.	
	De hodierna vitae ratione renovanda meditationes: (<i>S. Romani</i>) - Exordium	131
	Mystica Antenna	163
	Antenna et Ego	182

Roma sacra.	PAG.
De hodierna universi orbis lamentabili rerum condicione (Ex allocutione habita a Ss. D. N. Pio Pp. XI in S. Consist. d. xiii mens. Martii MCMXXXIII).	49
Ex Suprema S. Congregatione S. Officii	141
 Sapientum pervestigationes a radio-phonica Vaticana statione latine vulgatae.	
NOTAE:	
De recentiore biologica curatione, qua tuberculosis praemunitur (<i>P. Garofoli</i>) .	11
De novo perpendicular ad gravitatem dimensionam (<i>P. Letay</i>) .	45
De «nigra lis» in colle Vaticano (<i>I. Gianfranceschi</i>) .	68
De Synthesis et de radiis mitogeneticis (<i>I. Zirpolo</i>) .	99
De propagazione breviorum undarum (<i>I. Gianfranceschi</i>) .	115
De positronum existentia (<i>I. Gianfranceschi</i>) .	152
De propagazione microundarum electricarum (<i>I. Gianfranceschi</i>) .	171
De unitatibus in mensuris electricis (<i>F. Gianfranceschi</i>) .	191
 NOTIFICATIO	211
NOTITIAE:	
De recenti editione geographica Ptolomaei	12
De radiis cosmicis	30
De radiodiffusione	30
De atmosphericis	31
De telescopio giganti construendo	31
Circa solutionem aequationis Kepieri	31
De transferenda et amplificanda specula Vaticana	31
De nova serie insectorum Orientalium	32
De nova specie <i>Crysotoeae</i>	32
De novo parasita in Camaleonte	32
De galaxis noviter repertis	46
De effectu lucis super condensatorem variabilem	46
De «electrete» permanente	82
De «constante gravitationali»	83
De generatore altissimae tensionis	83
Nova officina de scientiae pervestigationibus in urbe Cambridge	83
De «crystallizatione»	83
De nova specie coleopteri	83
De atmosphericis durante solis defectu	83
De rhenio	84
De ferro nativo invento	84
De ecologia agraria	84
De planetoidis	99
De lucis haustu in spatio galactico, quae in colore cumulorum spheroidalium prodit	100
Nova Geminorum	100
Cometa Winneke	100
De polarizatione electrica in vaporibus	101
De exploratione campi magnetici per radios electronicos	101
De raditatione cosmica	173
 Simius in Etruria	
Quaedam de nundinis Lipsiensibus	115
De electricitate in liquidis segregantibus	116
De fauna et de flora in Dancalia italica meridionali	116
De calvariis foxilibus	116
De cyclica distributione affl. ixium meteororum	117
De motibus propriis nebularum planetarium	135
De existentia electronum positivorum	136
De altissimis tensionibus electricis	136
De excitandis radiis penetrantibus	136
De novo «invar»	136
De distributione radiorum cosmicorum iuxta latitudinem	153
De quadam novo effectu photoelectrico	153
De novis pervestigationibus in magnetron	153
De profundissimo temperaturae gradu	173
De anhydride carbonica ad incendiarios cuniculos extruendos	154
De spinis coronae D. N. Iesu Christi	154
De pendulo electrico	173
De isotopis plumbi	173
De velocissimis velivolis	174
 Sententiae, 15, 16, 70, 81, 87, 107, 151, 174, 185, 194	
 Vacui temporis hora.	
Pro iudicibus mensarum elegantibus, escarum ordines (<i>I. F.</i>): 17, 34, 53, 71, 106, 142, 178, 196	
Iocosa (<i>I. F.</i>): 17, 34, 53, 71, 89, 106, 124, 142, 160, 178, 196	
Aenigmata: 17, 34, 53, 71, 89, 106, 124, 142, 160, 178, 196	
 Varia.	
De Iaponia (<i>Maffei</i>)	17
De annulis (<i>Macrobius</i>)	33
Vita rustica (<i>I. Boccaccio</i>)	52
De alchymia (<i>D. L.</i>)	93
De Eucharistico Oecumenico Coetu in Argentina Republica celebrando	150
Quanta esse soleat gravis viri auctoritas in sedandis tumultibus (<i>N. Machiavelli</i>)	177
Laudes digni qui aut Regni aut Reipublicae aliquibus iusta fundamenta ponunt; vitiuperandi omnes qui Tyrannidem insti-tuent (<i>N. Machiavelli</i>)	195
 Vetera et Nova.	
De mulierum ambitione (<i>Her.</i>)	170
 IMPRIMATUR: Fr. A. ZAMPINI, Ep. Porphyreoneum, Vic. Gen. Civitatis Vaticanae.	
Dr. JOSEPHUS FORNARI, Moderator, Sponsor.	
TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS.	

RIMATUR: Fr. A. ZAMPINI. Ep. Porphyreonen.,
Via Gen. Cittadella Vaticana.

JOSEPHUS FORNARI, *Moderator*, *Sponsor*

TYPIS POLYGLOTTIS VATICANIS